

Veronika Marešová: Okénko a čeština v Londýně

V první části svého vstupu bych ráda představila Okénko- neziskovou organizaci, jejímž cílem je podporovat českou i slovenskou komunitu ve Velké Británii a druhou část pak věnuji výsledkům výzkumu o češtině mezi krajany v Londýně.

O Okénku

Nezisková organizace Okénko byla založena v únoru roku 2012. Na chodu Okénka se podílí přes 20 dobrovolníků.

V Okénku jsme začínali se 7 dětmi, dnes jich máme zaregistrováno 70. Nový školní rok Okénko zahájilo svou činnost v nových prostorách Height Side Academy v jižním Londýně. Zde děti mají možnost získat znalost českého jazyka v moderně vybavených učebnách, které se pyšní vymoženostmi dnešních britských škol. Vedle běžných vyučovacích pomůcek učitelé mohou k výuce také využít interaktivní tabule.

V tomto školním roce je výuka v Okénku rozdělena do pěti skupin:

Sluníčko- tato skupinka je určena pro ty nejmenší- pro děti do 18 měsíců- v hodinách maminky s dětmi zpívají

Smolíčci- 18 měs.- 2.5 let,

Budulínci- 2.5- 4 roky,

Včeličky- 4- 5 let, 14-předškoláci

Broučci- škola- nultý ročník - 6 let

Mravenečci-škola- 1. Ročník- 7 let

Kromě školy a školky Okénko také pořádá posezení pro rodiče u kávy (zatímco se naše děti vzdělávají), dětský klub (setkání pro maminky s těmi nejmenšími) ve středy, ale také knižní klub pro dospělé, amatérský divadelní soubor pro dospělé, folklorní soubor pro děti- Kvítek, poradnu, bazary, stanování, výlety pro rodiny s dětmi a další.

Akce pro českou i slovenskou komunitu jako oslavy Velikonoc, Dětského Dne, sv. Mikuláše rychle nabyly na popularitě, na naši loňskou mikulášskou oslavu přišlo přes 300 Čechů a Slováků.

Co se týče spolupráce s ostatními organizacemi, Okénko spolupracuje s charitou Velehrad. Také jsme však navázaly spolupráci s Českou školou bez hranic, 21.9. 2014 se společně

účastníme fundraisingové akce Běžíme dětem pro knížky, dospělí běží 10 km, děti 400 m. Výtěžek z této akce půjde na zakoupení knih do naší školy. Pravidelný kontakt také udržujeme s Britskou společností pro vědu a umění a BCSA (British Czech and Slovak Association).

Čeština v Londýně

Nyní, ve druhé části tohoto příspěvku, bych se ráda zmínila o výsledcích výzkumu o češtině mezi krajany v Londýně, který se uskutečnil v srpnu 2014. Téma - Čeština mezi krajany mne zaujalo ze dvou pohledů, nejen jako češky žijící v zahraničí ale také jako matky.

Jako Češku žijící v zahraničí mne zajímalo, jak další Češi v zahraničí usilují o udržení své češtiny a co pro to dělají. A jako rodiče- co všechno děláme pro to, aby naše děti hovořily česky.

Nejprve bych ráda uvedla pár skutečností o účastnících výzkumu.

Výzkumu se zúčastnilo 42 respondentů, 5 mužů a 37 žen (88%), většina respondentů, 39 (93%) byla ve věku 26- 39 let. Většina respondentů (31) je tzv. Okénkářů- pravidelně docházejí do Okénka s dětmi či se na chodu Okénka přímo podílí.

Většina respondentů 29 (69%) byla VŠ vzdělaná, 16 získalo VŠ vzdělání ve Velké Británii, 13 získalo VŠ vzdělání v ČR. Z 37, 26 žen bylo VŠ vzděláno a z 5 mužů měli 2 VŠ vzdělání. O skutečnosti, že většina respondentů získala své vysokoškolské vzdělání až ve Velké Británii, se domnívám, že ve Velké Británii měli respondenti větší možnosti, co se týče přístupu ke studiu na vysoké školy. Toto téma by však mohlo být také námětem dalšího výzkumu.

Většina 34 (81%) respondentů žije ve Velké Británii již 8 let a více. To souvisí i se skutečností, že většina respondentů měla již děti (pouze 4 respondenti byli bezdětní) a jsou ve Velké Británii více méně usazeni. 29 (69%) respondentů neuvažuje o návratu do ČR. 8 (19%) ano během příštích 10 let, 5 možná do důchodu.

V Okénku se mimo jiné snažíme podporovat sociálně slabší rodiny, proto mne zajímalo, jak si na tom statisticky vedeme, co se týče skladby rodin. V 9 (24%) rodinách rodiče spolu nežijí pohromadě. V 5 rodinách rodiče spolu nežijí, ale společně se podílejí na výchově dětí. Ve 4 rodinách spolu nežijí a pouze jeden rodič se podílí na výchově dětí. Za to však ve 29 rodinách rodiče žijí spolu pohromadě a také se podílejí na výchově dětí.

Co se týče dětí u 34 (89%) respondentů se děti narodily ve Velké Británii, 3 v České Republice, a jedné rodině v Dominikánské Republice.

A nyní již k češtině a krajanům..

Jak se vlastně doma hovoří? Jak je pro krajanů důležité si udržovat svou mateřtinu?

Česky i anglicky doma hovoří 24 (69%) rodin. Pouze česky 7 (17%). Pouze anglicky 1. Třemi jazyky doma hovoří 5 (12%) rodin. Různorodost třetího jazyka poukazuje na multikulturnost Londýna, tzv Melting pot. Jako třetí jazyk byla uvedena italština, albánština, gujerati, afrikánština a marocká arabština.

26 (62%) respondentů uvedlo, že je pro ně důležité si udržovat alespoň současnou úroveň češtiny, a aktivně se snaží na svém jazyce pracovat. 14 (33%), že jim stačí, že se domluví s dalšími Čechy, ale nic pro to nedělají.

31 (74%) vždy mělo zájem o udržení své češtiny bez ohledu na svůj pobyt v zahraničí, 6 (14%) původně jim to bylo jedno, ale později, po narození dítěte, si uvědomili, jak je to pro ně důležité.

Co krajané dělají pro svou mateřtinu?

U této otázky respondenti měli možnost zvolit několik odpovědí.

36 respondentů pravidelně komunikuje s rodinou v České Republice, 26 čte české knihy, 24 se pravidelně stýká s českou komunitou , 17 sleduje českou televizi, filmy, pohádky , 12 poslouchá českou hudbu a rádio. Různorodost aktivit, na kterých se respondenti podíleli a vůbec vysoký počet odpovědí u jednotlivých položek nasvědčuje nejen o zájmu českých krajanů o svou mateřtinu, ale i o důležitosti, které češtině krajané v jejich životě přikládají.

Chtějí, aby i jejich potomci hovořily česky?

Z výzkumu vyplynulo, že všichni rodiče si přáli, aby jejich děti hovořily česky.

U 22 (58%) rodin si rodiče přáli, aby jejich děti hovořily česky co možná nejlépe, pokud možno i na akademické úrovni. U 16 rodin (42%), stačilo, aby se jejich děti byly schopni domluvit s rodinou v České Republice. Jedné rodině to bylo jedno.

Jak často krajané mluví na své děti česky?

17 rodičů uvedlo, že na své děti hovoří česky neustále (45%), 20 rodičů (53%) to střídá, tzn. česky i anglicky - 10 převážně česky, 10 převážně anglicky. Jedna maminka uvedla, že málokdy hovoří na své dítě česky.

U 19 (50%) rodin hovoří na své děti podle situace, např. když jsou v přítomnosti českých přátel, tak více.

Co dělají pro to, aby jejich děti hovořily česky?

Nejčastěji respondenti, uvedli, že čtou české knihy (20), po té, že hovoří česky doma (17), sledování televize českých filmů a pohádek (15). Na dalším místě rodiče uvedli návštěvu Okénka a české školy (11), styk s rodinou, přáteli a českou komunitou vůbec (14) a zpívání (7).

Záleží krajanům, kteří uvažují o návratu do ČR na jejich úrovni češtiny více než těm, kteří o návratu do ČR neuvažují?

Podle 21 (66%) odpovědí, i když tito krajané neuvažovali o návratu, tak jim na jejich úrovni češtiny záleželo a aktivně vyhledávali aktivity pro zlepšení či alespoň udržení jejich češtiny. Stejně tak u krajanů, kteří o návratu uvažují 5 (50%), jde o co nejlepší úroveň češtiny.

Záleží více těm, kteří uvažují o návratu do ČR na úrovni češtiny svých dětí více než těm, kteří o návratu neuvažují?

Z 30 rodičů, kteří neuvažovali o návratu, 50% si přálo, aby i jejich děti hovořily česky co nejlépe. U 46% stačilo, aby se jejich děti alespoň domluvily v ČR s rodinou. Z 8 rodičů, kteří uvažují o návratu si 88% přálo, aby jejich děti hovořily česky co nejlépe.

Rodiče, kterým záleželo na úrovni jejich češtiny, měli také zájem o co nejlepší úroveň češtiny u svých dětí?

Rodiče, kteří měli zájem o alespoň udržení své vlastní češtiny měli také zájem o to, aby i jejich dítě hovořilo česky co možná nejlépe. (16, 76%)

Přejí si rodiče dětí narozených ve Velké Británii, aby jejich děti hovořily česky?

I když se u 34 respondentů děti narodily ve Velké Británii, všichni si přáli, aby jejich děti hovořily česky co nejlépe.

Mají středoškolsky vzdělaní krajané o svou češtinu stejný zájem jako vysokoškolsky vzdělaní krajané?

Z výsledků také vyplynulo, že rodiče s vysokoškolským vzděláním měli zájem o udržení si své češtiny z 29 respondentů, 18 (62%) více než rodiče se středoškolským vzděláním.

Mají vysokoškolsky vzdělaní rodiče větší zájem o lepší znalost češtiny u svých dětí než středoškolsky vzdělaní rodiče?

Většina rodičů bez rozdílu na jejich vzdělání, měli zájem o co nejlepší znalost českého jazyka u svých dětí. (15 z 27 VŠ vzdělaných rodičů a 6 z 10 SŠ vzdělaných rodičů.)

Závěr

Jistě většina Čechů žijících v zahraničí mi dá za pravdu, že v ukvapeném životě v zahraničí, bez silného zastoupení rodiny a přátel, nalezení chvílky volného času je opravdovým uměním. Přesto, jak se ukázalo ve výsledcích tohoto výzkumu Čechům v Londýně nejenže záleží na udržení si určité úrovně jejich mateřského jazyka, ale také se aktivně zapojují do činností, které přispívají k jeho zdokonalení. Kromě pravidelného styku s rodinou či přáteli v České republice, nejčastěji čtou české knihy či se stýkají s dalšími Čechy ve Velké Británii.

Většina respondentů byla v určitém spojení s Okénkem- tedy organizací, která podporuje českou i slovenskou komunitu. Určitě za zajímavost by stál výzkum u Čechů a jejich vztahu k českému jazyku, kteří kontakt s Okénkem či jinou podobně zaměřenou organizací neudržují.

Krajanské spolky a budoucnost

Vzhledem k silnému zastoupení české komunity ve Velké Británii, zájem o krajanské spolky a školy stále narůstá. Kromě Okénka ve Velké Británii působí další krajanské spolky a školy, např. Velehrad, Britská společnost pro vědu a umění, ČSBH v Londýně, škola v Manchesteru, Birminghamu, BCSEA a další. Existence těchto organizací odráží různorodost současné české komunity a její potřeby.

Z výše uvedeného výzkumu vyplynulo, že i přes všechny vymoženosti technologie moderní doby, kdy lidé mohou hovořit s přáteli a rodinou bez časové náročnosti spojené s osobním setkáním, se ukázalo, že u krajanů nadále zaujímá význačnou roli osobní kontakt s ostatními Čechy v zahraničí a jejich rodinami.

Najdou však současné krajanské spolky své uplatnění i v budoucnu? V dnešním 24 hodinovém světě, kde nejen lidé, ale i celé společnosti jsou v neustálém pohybu, jsem přesvědčena o tom, že s narůstající migrací, zájem o krajanské spolky bude pokračovat i nadále. Je však dost pravděpodobné, že s odlišnou motivací přistěhovalců pro odchod z jejich rodné vlasti, se budou také měnit jejich potřeby. Existence krajanských organizací se bude odvíjet podle následujících otázek- Budou schopny současné krajanské organizace na tyto nové potřeby vhodně reagovat? Budou schopny se přizpůsobit?